

Raad voor de praktijkopleidingen

Jaarrapportage 2023

EDUCATIE &
PRAKTIJK
OPLEIDINGEN

NBA

Voorwoord

In deze jaarrapportage van de Raad voor de Praktijkopleidingen (hierna: RPO) van de NBA leggen wij verantwoording af over onze werkzaamheden en bereikte resultaten in het jaar 2023. In 2023 is de samenstelling van de RPO gewijzigd en wij zijn verheugd om de volgende drie nieuwe leden te verwelkomen alsmede een nieuwe assessor namens de Young Profs: Jenneke Spijkerboer, Susanne Overes, Jurgen Makelaar en Willem van der Heijden.

Gedurende het afgelopen jaar is het nieuwe kwaliteitsbeleid ingevoerd dat is gebaseerd op gefundeerd vertrouwen en zelfevaluatie. De evaluatie- en beoordelingsgesprekken die zijn gevoerd met stagebureaus en onderwijsinstellingen zijn als zinvol en effectief ervaren. Op basis van het rapport Stip aan de Horizon dat wij gezamenlijk met de Commissie Eindtermen Accountancy (CEA) hebben gepubliceerd, heeft de werkgroep Kijken Wat Anders Kan (KWAK) structurele veranderingen voorbereid die in 2024 worden ingevoerd. Veel van deze veranderingen zorgen ervoor dat zowel trainees als stagebureaus minder tijd hoeven te besteden aan papierwerk en het doorspitten van allerlei verschillende word- en pdf-templates. De RPO is bijzonder verheugd met het initiatief van BDO om de praktijkopleiding en de HR-ontwikkeling te integreren. Tevens vervult de RPO voor de trainees en stagebureaus een coördinerende rol bij de geïntegreerde thematische opleiding van de VU. Een werkgroep van de RPO is gestart om invulling te geven aan de vereiste 8 maanden praktijkopleiding voor accountants die straks de aantekening willen verkrijgen voor het geven van assurance bij duurzaamheidsrapportages. De RPO voert deze projecten uit in goede samenwerking met betrokken stagebureaus, accountantsorganisaties en onderwijsinstellingen. Dankzij co-creatie is het mogelijk geweest om zoveel te kunnen bereiken in het afgelopen jaar.

Onderwijsvernieuwing is in 2023 prominent op de agenda geplaatst. Op voorstel van de Kwartiermakers toekomst accountancysector en de NBA heeft een Expertgroep Educatie aangegeven dat het tijd is voor heldere keuzes. Wij vinden het een interessant voorstel om de theoretische opleiding en praktijkopleiding onder één dak te brengen. Dat sluit aan bij onze wens voor verdere integratie van het opleiden in de beroepspraktijk, maar wij zien wel een grote uitdaging voor de afstemming tussen stagebureaus die de werkplekken voor trainees coördineren en de opleidingen die veelal parttime accountancy onderwijs verzorgen. Met 18 stagebureaus en 19 onderwijsinstellingen zijn er wel heel veel relaties mogelijk waarbinnen moet worden afgestemd. Hoewel de Expertgroep aangeeft dat de rol van de RPO wel eens zou komen te vervallen is de tevens vaak genoemde en vereiste afstemming met het werkveld een kerntaak waarvoor vooralsnog voor de RPO voldoende werk aan de winkel is.

Tenslotte bedanken wij Conny van der Heide-Ruigrok die na twee termijnen afscheid heeft genomen van de RPO en Leen Paape die na een korte maar intensieve rol als lid van de Expertgroep Educatie heeft besloten niet terug te keren als voorzitter van de RPO. Het is een eer om in de sporen van mijn voorgangers te treden en als voorzitter van een RPO met zoveel professionele, betrokken en energieke leden een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de praktijkopleiding van jonge accountants. Meer dan 2.000 mensen zijn betrokken bij de praktijkopleiding van zo'n 3.500 trainees in de rol van praktijkbegeleider, beoordelaar, referaatbegeleider, lid van stagebureaus en stagebesturen, examinatoren en toezichhouders. In totaal zijn meer dan 10% van de leden van de NBA betrokken. Alleen gezamenlijk kunnen wij wat goed is nog beter maken.

Remko Renes
Voorzitter RPO
8 maart 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding	4
1. Raad voor de Praktijkopleidingen	5
1.1 Taken en werkwijze	5
1.2 Samenstelling	6
1.3 Vergaderingen	6
2. Examencommissie Geïntegreerd slotexamens	7
2.1 Taken en werkwijze	7
2.2 Samenstelling	7
2.3 Vergaderingen	8
3. Werkgroepen en projecten	8
3.1 Project ‘Stip aan de Horizon’	8
3.2 Werkgroep Kijken Wat Anders Kan (KWAK)	8
3.3 Werkgroep Duurzaamheid	10
3.4 Werkgroep Kwaliteitsbeleid	11
3.5 Werkgroep Managementinformatie	11
4. Stakeholders	12
5. Toezicht en kwaliteit	12
5.1 Stagebureaus, onderwijs- en overige instellingen	12
5.1.1 Mandatering en accreditaties	13
5.1.2 Kwaliteitsbeleid	13
5.1.3 Uitkomsten beoordelingsbezoeken en evaluatiegesprekken	15
<i>Beoordelingsbezoeken</i>	15
<i>Evaluatiegesprekken</i>	15
5.2 Geïntegreerd slotexamen	16
5.2.1 Benoeming examinatoren	16
<i>Tuchtzaken</i>	16
5.2.2 Deskundigheidsbevordering, toezicht en kwaliteit	17
5.3 Reviewers	18
5.4 Klachten en bezwaren	18
5.5 Plagiaat en GenAI	19
6. Samenvatting voorgenomen activiteiten in 2024	19
Bijlagen	
• Cijfers 2023	
• Dashboard evaluaties en beoordelingsbezoeken	
• Planning & Controlcyclus 2024	

Inleiding

Deze jaarrapportage is opgesteld om het bestuur van de NBA en de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) te informeren over de activiteiten en resultaten van de Raad voor de Praktijkopleidingen, de Examencommissie Geïntegreerd slotexamen en van de afdeling Lerend Beroep (subafdeling Praktijkopleidingen) ten behoeve van het verzorgen van de praktijkopleidingen en het afnemen van de examens over het jaar 2023.

De jaarrapportage bevat tevens een voorzet voor de planning van (nieuwe) activiteiten en projecten in 2024. Deze passages zijn in de rapportage grijs gearceerd.

In januari 2023 publiceerden CEA en RPO het gezamenlijke rapport 'Stip aan de Horizon' met adviezen en aanbevelingen voor een toekomstbestendige, studeerbare, aantrekkelijke en kwalitatief hoogwaardige accountantsopleiding. De mede hieruit voortvloeiende vernieuwingen van de praktijkopleiding, de invoering van het vernieuwde kwaliteitsbeleid en de gevolgen van de CSRD voor de praktijkopleiding hebben daarnaast de nodige aandacht gehad.

1. Raad voor de Praktijkopleidingen

1.1 Taken en werkwijze

De NBA draagt conform artikel 47 van de Wet op het accountantsberoep zorg voor het praktijkgedeelte van de opleiding tot accountant (praktijkopleiding) en heeft deze bevoegdheid gemandateerd aan de Raad voor de Praktijkopleidingen (hierna: de RPO). De RPO ziet het als zijn taak om de kwaliteit van het accountantsberoep te bevorderen door de praktijkopleiding zo in te richten dat een trainee na afronding hiervan functioneert op ten minste het niveau van een startbekwame accountant volgens de eisen die de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna: CEA) daaraan stelt.

De uitvoering van de praktijkopleiding is belegd bij stagebureaus. Daarnaast kunnen trainees voor een aantal onderdelen van de praktijkopleiding gebruik maken van onderwijsinstellingen en andere instellingen die de uitoefening van het accountantsberoep of het accountancyonderwijs ondersteunen. De RPO geeft hiertoe accreditaties af. De praktijkopleiding wordt afgesloten met een geïntegreerd slotexamen.

De RPO bewaakt de kwaliteit van de praktijkopleiding onder meer door toezicht te houden op de uitoefening van de taken door de stagebureaus, instellingen en examinatoren die het slotexamen afnemen. Daarbij overlegt de RPO met enige regelmaat met verschillende stakeholders. De RPO houdt zijn ogen en oren open voor signalen van trainees, young professionals, stagebureaus, onderwijsinstellingen, beroep en maatschappij.

Voor de verschillende deelverantwoordelijkheden zijn binnen de RPO portefeuillehouders aangewezen, die onder meer de besluitvorming over onderwerpen die deze verantwoordelijkheden raken voorbereiden. Daarnaast participeren de leden in (tijdelijke) werkgroepen voor het uitwerken en voorbereiden van RPO-beleid.

In januari dit jaar publiceerden CEA en de RPO het gezamenlijke rapport 'Stip aan de Horizon'. Dit rapport bevat adviezen en aanbevelingen voor een toekomstbestendige, studeerbare, aantrekkelijke en kwalitatief hoogwaardige accountantsopleiding. De uitnodiging in het rapport om initiatieven te nemen om de opleiding te verbeteren is door een aantal instellingen opgepakt. Daarbij heeft de RPO ook zelf de handschoen opgepakt door de werkgroep Kijken Wat Anders Kan (KWAK) op te richten, met als doelen om te kijken naar verbetermogelijkheden en om initiatieven van anderen daartoe te stimuleren.

Hiernaast zijn de werkgroepen Duurzaamheid en Kwaliteitsbeleid actief geweest en zal in 2024 een werkgroep worden opgericht die zich bezig gaat houden met fraudepreventie en het gebruik van GenAI tools in de praktijkopleiding.

Om deze taken goed te kunnen invullen streeft de RPO naar een pluriforme samenstelling, die een representatieve afspiegeling is van de professionele omgevingen waarbinnen trainees hun praktijkopleiding volgen. De leden worden benoemd door het NBA-bestuur. De RPO legt voor zijn taken verantwoording af aan het NBA-bestuur, onder wiens mandaat de RPO opereert, en aan CEA, die erop toeziet dat praktijkopleiding aan de door haar geformuleerde eindtermen voldoet.

1.2 Samenstelling

De RPO bestond op 31 december 2023 uit:

drs. R.M. (Remko) Renes RA (voorzitter)
P.A.A.M. (Patrick) van Belkom AA
drs. C.J.H.M. (Chantal) van Bussel RA (vice-voorzitter)
C.M.M. (Connie) van der Heide-Ruigrok RA
W. (Wim) de Leeuw MGA RA
drs. J.J. (Jurgen) Makelaar RA
drs. J. (Jenneke) Spijkerboer RA

met als assessoren:

drs. A. (Abel) Apelyan RA
W.M.H. (Willem) van der Heijden BSc.

De RPO werd ondersteund door:

S.J. (Sandra) Kroon (secretaris)
I. (Ilonka) Tichelaar (beleidsmedewerker)
T. (Tharik) Moussa (jr. beleidsmedewerker)

De aanvankelijk tijdelijk bedoelde overdracht van het voorzitterschap van de heer prof. dr. L. (Leen) Paape RA RO CIA aan Remko Renes in verband met zijn toetreding tot de expertgroep Herijking Beroepsprofiel werd in de loop van het jaar definitief nadat Leen Paape besloot niet bij de RPO terug te keren.

Op 1 april is Jurgen Makelaar toegetreden tot de RPO als representant van de mkb-accountantspraktijk en op 1 september trad Jenneke Spijkerboer toe als representant van de OOB-accountantspraktijk. Op 31 december 2023 eindigde de benoemingstermijn van Connie van der Heide. Zij wordt opgevolgd door mr. drs. S. (Susanne) Overes RA MRE als representant van de overheidsaccountants/Belastingdienst.

1.3 Vergaderingen

In 2023 is de RPO vijfmaal in een reguliere vergadering bijeengewees. Op de agenda stonden onder meer het rapport 'Stip aan de Horizon' en de (mede) hieruit voortvloeiende initiatieven, de herijking van het kwaliteitsbeleid, de gevolgen van de CSRD voor de praktijkopleiding en een aantal accreditatieverzoeken van onderwijsinstellingen en overige instellingen. Vast onderdeel van de vergadering is de rapportage van de Examencommissie Geïntegreerd Slotexamen over het mondelinge slotexamen.

- In 2024 gaat de werkgroep Fraude en AI van start. (1-a)
- Per 1 januari 2024 treedt mr. drs. S. (Susanne) Overes RA MRE toe tot de RPO. (1-b)
- In het voorjaar van 2024 zal Abel Apelyan, vanwege zijn afstuderen, worden vervangen door een nieuwe assessor. (1-c)

2. Examencommissie Geïntegreerd Slotexamen

2.1 Taken en werkwijze

In 2019 is de 'Examencommissie Geïntegreerd slotexamen' (hierna: de Examencommissie) ingesteld. Taken van de Examencommissie zijn om de kwaliteit van het geïntegreerd slotexamen (mede) te waarborgen en de kwaliteit van de organisatie en de procedures met betrekking tot het examen te waarborgen.

Op voordracht van stagebureaus en onderwijsinstellingen benoemt de Examencommissie examinatoren die het mondelinge slotexamen afnemen. Deze examinatoren toetsen of de trainees na het volgen van de praktijkopleiding bij het stagebureau en na afronding van de theoretische opleiding functioneren op het niveau van een startbekwame accountant.

De Examencommissie ziet het als haar verantwoordelijkheid ervoor zorg te dragen dat de slotexamens niet alleen valide en betrouwbaar, maar ook effectief, transparant en uitvoerbaar zijn. Examinatoren worden getoetst aan een door de RPO vastgesteld competentieprofiel dat mede moet waarborgen dat aan deze voorwaarden wordt voldaan. De Examencommissie heeft daarbij als taken ervoor zorg te dragen dat examinatoren voldoende geëquipeerd zijn om het examen af te nemen en dat de kandidaten optimaal worden gefaciliteerd om tijdens het examen te kunnen aantonen op het vereiste niveau te functioneren. De Examencommissie neemt kennis van de rapportages van de reviewers bij examens, neemt als daar aanleiding toe is zelf waar bij examens, evalueert examens onder examenkandidaten en acteert op signalen die zij hieruit ontvangt.

De Examencommissie bestaat uit twee leden van de RPO, waarvan één voorzitter is van de commissie, en vier vertegenwoordigers van de onderwijsinstellingen, die zijn voorgedragen door de Permanente Werkgroep Accountancy (PWA), de VAAC en het AC-Scholenoverleg. Hiermee zijn zowel de onderwijsinstellingen als de praktijkopleiding vertegenwoordigd. De leden worden benoemd door het NBA-bestuur. De Examencommissie rapporteert over haar werkzaamheden aan de RPO en via de jaarrapportage van de RPO ook aan het NBA-bestuur en aan CEA.

2.2 Samenstelling

De Examencommissie bestond op 31 december 2023 uit:

drs. R. M. (Remko) Renes RA (namens RPO, voorzitter)
P.A.A.M. (Patrick) van Belkom AA (namens RPO)
drs. J.J. (Jurroen) Cluitmans (namens VAAC)
K. (Kitty) Kauw-Haring RA (namens AC-Scholenoverleg)
prof. dr. R.H.G. (Roger) Meuwissen RA (namens PWA, vice-voorzitter)
drs. A.A.R. (Andries) Polman RA (namens PWA)

De commissie werd vanuit de NBA ondersteund door Ilonka Tichelaar (secretaris).

Per 1 januari 2023 is Kitty Kauw namens het AC-Scholenoverleg toegetreden tot de examencommissie, die hiermee drs. P (Piet) de Keijzer opvolgde.

2.3 Vergaderingen

In 2023 is de Examencommissie vijfmaal in een reguliere vergadering bijeengewees. Op de agenda stonden onder meer de benoemingen van nieuwe examinatoren, de examenlocaties, de mogelijkheid van hybride examineren en het beleid wanneer examinatoren verwickeld zijn in tuchtzaken.

- Nadere beschouwing combinatie rol van voorzitter van zowel RPO als examencommissie. (2-a)

3. Werkgroepen en projecten

3.1 Project ‘Stip aan de Horizon’

In januari publiceerden CEA en de RPO het gezamenlijke adviesrapport “Stip aan de Horizon”.

Dit rapport is het resultaat van het in september 2021 gestarte project om tot een accountantsopleiding te komen die toekomstbestendig, studeerbaar, aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig is en blijft. Meer dan 70 docenten, hoogleraren, opleidingsverantwoordelijken, praktijkbegeleiders, beoordelaars, examinatoren, studenten/trainees en HR-functionarissen werkten in het project samen.

Het rapport bevat contouren en adviezen voor een grondige herziening van de huidige accountantsopleiding, maar benoemt ook de uitdagingen die daarmee gepaard gaan.

Desalniettemin ziet de projectgroep, die het rapport in opdracht van CEA en RPO opstelde, dat er binnen het huidige bestel, de wet- en regelgeving en governance van de opleiding, ook al veel mogelijk is om de studeerbaarheid en aantrekkelijkheid te verbeteren. Zij doet dan ook een nadrukkelijke oproep aan betrokken partijen om zelf initiatieven te nemen voor vernieuwingen. Het stagebureau van BDO en de VU deden hiertoe voorstellen die respectievelijk zien op integratie van de praktijkopleiding met de HR-systematiek en een optimale aansluiting dan wel integratie van theorie en praktijk. De VU is in september gestart met een zogenaamde “first movers groep” van rond de 20 tot 25 studenten. De vorm van de opleiding is hiervoor gewijzigd in aaneengesloten blokken met eindtermen die thematisch zijn gegroepeerd rondom de controlecyclus, gevolgd door tussenperiodes van werken. BDO start in de loop van 2024 met de invoering van de vernieuwingen.

De RPO volgt de ontwikkelingen op de voet, ondersteunt en faciliteert waar nodig en stemt regelmatig met de partijen af. Beide initiatieven zullen op gepaste momenten worden geëvalueerd.

In 2022 richtte de RPO zelf, mede in navolging van de uitkomsten van het Stip-project, de werkgroep ‘Kijken Wat Anders Kan’ (KWAK) om te kijken naar verbeteringen in de praktijkopleiding en om verbeterinitiatieven van andere betrokken partijen te stimuleren.

3.2 Werkgroep Kijken Wat Anders Kan (KWAK)

Omdat onder meer uit het project Stip aan de Horizon is gebleken dat er sterke behoefte is aan verlichting van de accountantsopleiding in het geheel en van de praktijkopleiding in het bijzonder, heeft de RPO de werkgroep KWAK opgericht. De opdracht aan deze werkgroep is tweeledig:

1. Adviseer de RPO over mogelijke ‘quick wins’ in de praktijkopleidingen.
2. Initieer een pilot/experiment met een heringerichte praktijkopleiding en breng hierbij partijen (onderwijsinstellingen, stagebureaus/kantoren) die hierin willen participeren samen.

De werkgroep formuleerde een aantal verbetervoorstellen voor de praktijkopleiding, die zij voorlegde aan klankbordgroepen van young professionals en stagebureaus. De voorstellen zijn nader uitgewerkt en tijdens een tweetal bijeenkomsten in het voorjaar aan de stagebureaus gepresenteerd. Ondertussen is gewerkt aan de technische realisatie in de ELO, waarin trainees gaan werken met een 'portfoliosite'. Belangrijke uitgangspunten bij het vormgeven van de portfoliosite en de vernieuwingen zijn:

- Tot uitdrukking brengen dat de trainee eigenaar is van het eigen ontwikkelproces tot startbekwame accountant;
- De praktijkbegeleider bewaakt dit ontwikkelproces van de trainee;
- Een betere onderlinge samenhang van praktijkopleidingsproducten;
- Een betere balans tussen beoordelen en feedback geven (terugdringen aantal beoordelingsmomenten);
- Het stimuleren van aansluiting bij performancecycli kantoren;
- Meer verantwoordelijkheid leggen bij de stagebureaus;
- (Near) Futureproof (nieuw beroepsprofiel, eindtermen, kwalificaties);
- Het voorkomen van overlap (in praktijkopleidingsproducten).

De voorgestelde wijzigingen die zodoende steeds verder vorm kregen, zijn in augustus en september in vijf deelsessies besproken met steeds maximaal vier stagebureaus. Op deze manier wilde de werkgroep aan ieder stagebureau voldoende ruimte bieden om feedback te kunnen geven.

De wijzigingen die als gevolg van dit project met ingang van 1 april 2024 worden doorgevoerd hebben betrekking op:

- De oriëntatiefase
Trainees krijgen langer de tijd om zich te oriënteren op hun professionele ontwikkeltraject tot startbekwame accountant. De oriëntatiefase wordt verlengd van zes weken naar zes maanden. Binnen die periode wordt onder meer het POP opgesteld, het eerste intervisiegesprek gevoerd en kan een verkortingsverzoek worden gedaan.
- Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)
Het POP wordt vormgegeven op de portfoliosite en bestaat uit een introductiepagina, waarop de trainee zichzelf voorstelt, en een aantal bouwstenen, zoals de nulmeting, leerdoelen, een momentopname van de voortgangstabel en een verslag van de oriëntatiefase. Als een trainee serieus aandacht heeft besteed aan de oriëntatie en het POP dan kan het in principe niet worden afgekeurd. Praktijkbegeleider en beoordelaar geven wel feedback.
- Verkortingsregeling
Het schriftelijke verkortingsverzoek wordt gedurende de oriëntatiefase opgesteld in nauw overleg met de praktijkbegeleider. Tijdens een mondeling assessmentgesprek met twee beoordelaars wordt beoordeeld of de trainee in aanmerking komt voor verkorting en dus in potentie binnen de na verkregen verkorting resterende tijd het niveau van startbekwame accountant zal behalen.
- Halfjaargesprek(sverslag)
De halfjaarlijkse evaluatiegesprekken tussen trainee en praktijkbegeleider blijven gehandhaafd. De uitkomsten hiervan worden niet meer vastgelegd in een apart verslag, maar geven wel input voor vastleggingen in de "dynamische" jaarrapportage. (Mede) op basis van de gesprekken kunnen bijvoorbeeld de leerdoelen worden bijgesteld of belangrijke leerervaringen aan de portfoliosite worden toegevoegd.
- Jaarrapportage
De jaarrapportage wordt "dynamisch" opgebouwd op de portfoliosite. De trainee kan gedurende het jaar leerervaringen toevoegen en op gewenste momenten feedback vragen

aan de praktijkbegeleider, maar ook aan anderen. Alleen in jaarrapportage 1 en 2 wordt een dilemma uitgewerkt als opmaat naar het referaat in jaar 3.

- **Jaarplan**
Het eerste jaarplan maakt deel uit van het POP. Het tweede en derde jaarplan worden opgesteld als onderdeel (en logisch gevolg) van de jaarrapportages 1 en 2. Bij een onderbreking wordt het jaarplan bij aanvang van het jaar daarna bijgesteld.
- **ICAIS-opdracht**
De ICAIS-opdracht wordt facultatief. Als een trainee aan kan tonen in zijn of haar werkomgeving de eindtermen voor ICAIS in voldoende mate af te dekken, hoeft daarvoor geen aparte ICAIS-opdracht te worden uitgevoerd. Of dit aan de orde is, is onder meer onderwerp van gesprek met de praktijkbegeleider. Voorlopig moet er nog wel afzonderlijk over de ICAIS-eindtermen worden gerapporteerd.
- **Trainingsprogramma**
Mits een training bij heeft gedragen aan de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden (generieke eindtermen) van de trainee en aansluit bij de ontwikkelbehoeften (nulmeting), kan een stagebureau toestaan dat trainingen worden gevolgd bij niet door de RPO geaccrediteerde instellingen. Het minimum aantal van negen trainingdagen en de mogelijkheid van vrijstellingen daarvan blijven gehandhaafd.

In 2024 zal de werkgroep in een tweede fase verder werken aan een beter studeerbare en aantrekkelijker praktijkopleiding.

3.3 Werkgroep Duurzaamheid

Begin 2022 is de werkgroep Duurzaamheid van start gegaan. De regelgeving met betrekking tot duurzaamheid was op dat moment nog aan verdere ontwikkeling onderhevig en de gevolgen voor de opleiding bleken dan ook niet eenduidig. Gezien de beoogde invoering in 2024 en 2025, waarna alle grote ondernemingen aan de desbetreffende wetgeving dienen te voldoen, vond de RPO dat er ook op dat moment al moest worden nagedacht over de implicaties voor de praktijkopleiding.

Hoewel de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) nog niet in Nederland is geïmplementeerd, is iets meer duidelijk geworden wat de betekenis is van de richtlijn voor de praktijkopleiding. Accountants, die vanaf 1 januari 2026 afstuderen en voor de aantekening in het NBA register om assurance bij Duurzaamheidsinformatie te mogen afgeven in aanmerking willen komen, moeten ten minste acht maanden van hun praktijkopleiding hebben besteed aan Duurzaamheidsassurance en andere aan Duurzaamheid gerelateerde diensten. Met dit gegeven heeft de werkgroep in het voorjaar een online bijeenkomst met de stagebureaus georganiseerd om met elkaar te bediscussiëren hoe duurzaamheid in de praktijkopleiding een plek zou moeten en kunnen krijgen. In september volgde een bijeenkomst in de Jaarbeurs voor stagebureaus, onderwijsinstellingen en young professionals. Doelen van deze bijeenkomst waren naast het informeren van deelnemers over wat tot nu toe bekend is, ook zelf informatie en inspiratie op te halen over de praktische inbedding van duurzaamheid in de praktijk en om met elkaar in gesprek te gaan over hoe de toekomstige eisen in de (praktijk)opleiding kunnen worden verankerd. Met deze bijeenkomst probeerde de werkgroep ook het geheel aan gevolgen van de CSRD voor de opleiding van accountants helderder in beeld te brengen door onder meer een interview met een panel bestaande uit Coen Bongers, secretaris van CEA, in verband met de gevolgen voor de eindtermen, Usha Ganga, themaregisseur Duurzaamheid van de NBA, in verband met de gevolgen voor het beroepsprofiel, en Wim de Leeuw, namens de RPO. Interview en bijeenkomst werden begeleid door Jirina van Daal, CSRD en ESG specialist bij Flynth. In december is de werkgroep

nog apart in gesprek gegaan met young professionals om hun gedachten en ideeën op te halen.

De werkgroep werd vervolgens uitgebreid met Jirina van Daal en Ciaran Robbins, een young professional en trainee, werkzaam in de Duurzaamheidspraktijk bij KPMG, en zet in 2024 in de nieuwe samenstelling haar werk voort. Hierbij is het streven om invulling te geven aan:

- Duidelijkheid over welke werkzaamheden en beroepsproducten kwalificeren ten behoeve van de aantekening in het NBA register en of en hoe deze kunnen worden geïntegreerd in de huidige praktijkopleiding;
- De verantwoording van deze werkzaamheden in de praktijkopleiding;
- De toetsing en examinering;
- Bekwame praktijkbegeleiders, beoordelaars en examinatoren;
- De betekenis van de CSRD voor de praktijkopleiding in de oriëntatie Accountancy-MKB.

Om hier goed invulling aan te geven vindt geregeld overleg plaats met CEA en de sub-afdelingen PE en L&D binnen de afdeling Lerend beroep van de NBA. Het streven is om de (eisen aan de) praktijkopleiding en PE zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten met inachtneming van het (toekomstige) beroepsprofiel en de eindtermen van CEA.

3.4 Werkgroep Kwaliteitsbeleid

De RPO heeft de werkgroep Kwaliteitsbeleid opgericht om voorstellen te doen om op een efficiënte en effectieve manier invulling te kunnen geven aan het kwaliteitsbeleid van de RPO. Een belangrijk doel is om het kwaliteitsbeleid dusdanig in te richten dat de CEA hier voor haar toezicht op kan steunen.

De werkgroep heeft de in het najaar van 2022 uitgevoerde pilot met een vernieuwd kwaliteitsbeleid in 2023 geëvalueerd. De evaluatie heeft geleid tot een aantal verbeteringen in het proces en de verantwoording. Onder meer zijn nieuwe instructies opgesteld en zijn de formats voor de zelfevaluaties aangepast.

In paragraaf 5.1.2 Kwaliteitsbeleid worden de uitkomsten van de evaluatie en de gevolgen hiervan voor (de uitvoering van) het beleid in 2023 en 2024 verder omschreven.

3.5 Werkgroep Managementinformatie

In 2023 is de exportfunctie van de ELO voor stagebureaus uitgebreid. Met deze gegevens krijgen de stagebureaus op traineeniveau concrete stuurinformatie.

In verband met de toekomstige overgang van de NBA naar een nieuw ERP-systeem zijn opnieuw de behoeften aan managementinformatie geïnteriseerd. Vanwege de hiermee samenhangende uitfasering van het huidige DataWarehouse (databeheersysteem voor business intelligence-activiteiten) naar een nieuwe omgeving moeten de huidige PowerBI rapporten worden omgebouwd.

Met de keuze voor het nieuwe ERP systeem in 2024 krijgt de werkgroep, die zich gaat bezighouden met verbetering van de informatie, een vervolg. Hierin zal samen met de IT-professionals een plan worden opgesteld vanuit een 'datagedreven' optiek.

- Kwaliteitsbeleid: meerdere verbetermaatregelen, waaronder het werken met reviewteams met een vaste samenstelling (3-a)
- Kwaliteitsbeleid: Evaluaties verbeterinitiatieven die betrekking hebben op de praktijkopleiding. (3-b)
- Duurzaamheid: verdere uitwerking van de gevolgen van de CSRD voor de praktijkopleiding. (3-c)
- Kijken Wat Anders Kan: Implementatie ‘quick wins’ in de praktijkopleiding per 1 april 2024. (3-d)
- Kijken Wat Anders Kan: Start fase 2 voor een verdergaande aanpak ten behoeve van verbetering van de aantrekkelijkheid en studeerbaarheid van de praktijkopleiding. (3-e)
- Managementinformatie: Herstart werkgroep, plan voor verbetering informatie vanuit het nieuwe ERP-systeem (3-f)

4. Stakeholders

De RPO vindt het belangrijk om zowel formeel als informeel met zijn stakeholders in gesprek te blijven en zijn ogen en oren open te houden voor signalen vanuit betrokkenen, waaronder de trainees/young professionals. De RPO gaat hierbij uit van een gemeenschappelijk belang bij een kwalitatief hoogwaardige, studeerbare, aantrekkelijke en toekomstbestendige accountantsopleiding.

In 2024 heeft de RPO, dan wel de werkgroepen van de RPO, veelvuldig overleg gevoerd met verschillende stakeholders. De belangrijkste onderwerpen die dit jaar op de agenda stonden waren de uitkomsten van het project Stip aan de Horizon en de daaruit voortvloeiende initiatieven, de verbetervoorstellen van de werkgroep KWAK, Duurzaamheid en het kwaliteitsbeleid van de RPO. De RPO organiseerde meerdere bijeenkomsten en overleggen over de verschillende onderwerpen met stagebureaus, onderwijsinstellingen, young professionals, examinatoren en reviewers en overlegde met CEA over (het stroomlijnen van) de initiatieven van BDO en VU.

Duurzaamheid is bij uitstek een onderwerp gebleken, waarin betrokkenen elkaar kunnen vinden en heeft in 2023 dan ook als katalysator gewerkt om waardevolle samenwerkingen aan te gaan, die hopelijk ook een duurzaam karakter hebben.

Ten behoeve van een goede aansluiting bij de theoretische opleidingen participeert de secretaris van de RPO in de overlegorganen VAAC en AC-Scholenoverleg en schuift zij samen met de voorzitter van de RPO regelmatig aan bij de Permanente Werkgroep Accountancy (PWA). Eén van de onderwerpen op de agenda betrof het VU initiatief naar aanleiding van het project Stip aan de Horizon. Hoewel er belangstelling is getoond, heeft dit vooralsnog niet geleid tot meer initiatieven vanuit de (universitaire) opleidingen om theorie en praktijk beter op elkaar te laten aansluiten.

De RPO neemt alle signalen serieus en streeft ernaar om in overleg met betrokken partijen ook het komende jaar weer te werken aan verdere verbetering van de praktijkopleiding.

5. Toezicht en kwaliteit

5.1 Stagebureaus, onderwijs- en overige instellingen

Trainees volgen de praktijkopleiding bij een stagebureau onder begeleiding van een praktijkbegeleider. Het stagebureau is verantwoordelijk voor een goed verloop van de praktijkopleiding van de trainees en draagt daartoe onder meer zorg voor een adequaat

kwaliteitszorgsysteem. Het stagebureau dient er bijvoorbeeld voor te zorgen dat de trainees hun praktijkopleiding kunnen volgen bij praktijkbegeleiders die voldoende in staat zijn om het leerproces van de trainee te bewaken en faciliteren, hen daarbij te begeleiden en vakinhoudelijk te ondersteunen én hun producten te beoordelen.

Voor een aantal onderdelen van de praktijkopleiding kunnen trainees (afhankelijk van welk onderdeel) gebruik maken van onderwijsinstellingen en overige instellingen die de uitoefening van het accountantsberoep of het accountancyonderwijs ondersteunen. Dit zijn de nulmeting, het trainingsprogramma, intervisiegesprekken, het referaat, de ICAIS-opdracht, begeleidingsdagen en simulatie-opdrachten. Het stagebureau beoordeelt uiteindelijk of de trainee alle onderdelen van de praktijkopleiding heeft behaald en of de eindtermen zijn gerealiseerd, zodat de trainee kan worden toegelaten tot het slotexamen. Het stagebureau kan in die zin gezien worden als opdrachtgever met betrekking tot die onderdelen die niet door het stagebureau zelf worden verzorgd. De RPO accrediteert en evalueert evenwel deze onderdelen, maar zij kunnen niet los worden gezien van het geheel van een door een trainee gevolgde praktijkopleiding, waarin de eindtermen moeten worden gerealiseerd.

5.1.1 Mandatering en accreditaties

De RPO heeft op 31 december 2023 aan achttien stagebureaus een ondermandaat verleend. Daarbij zijn aan veertien instellingen accreditaties verleend voor het aanbieden van de nulmeting, het trainingsprogramma, intervisiegesprekken, begeleidingsdagen, simulatie-opdrachten, de ICAIS-opdracht en het referaat.

Het stagebureau van RSM heeft in 2023 toestemming gekregen om ook de praktijkopleiding in de oriëntatie Accountancy-MKB aan te bieden. Er zijn in 2023 geen nieuwe stagebureaus bij gekomen.

Er zijn drie accreditatieverzoeken gehonoreerd, eenmaal voor het trainingsprogramma, eenmaal voor begeleidingsdagen en eenmaal voor de ICAIS-opdracht.

5.1.2 Kwaliteitsbeleid

In het vernieuwde kwaliteitsbeleid zijn stagebureaus en (onderwijs)instellingen zelf verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging en -verbetering door middel van een werkende PDCA-cyclus.

In het najaar van 2022 is een pilot uitgevoerd met evaluatiegesprekken en beoordelingsbezoeken. Begin 2023 is deze geëvalueerd met toezichthouders die zijn ingezet tijdens de pilot (twee bijeenkomsten), stagebureaus en (onderwijs)instellingen (2 bijeenkomsten) en met het NBA-team dat uitvoering geeft aan het kwaliteitsbeleid.

De partijen zijn het erover eens dat het nieuwe kwaliteitsbeleid de kern raakt: hoe zorgen stagebureaus en (onderwijs)instellingen zelf voor zicht en grip op de kwaliteit? Het toezichtkader dekt naar de mening van de betrokkenen alle relevante aspecten af en de gevoerde gesprekken leveren meer informatie op over de kwaliteit dan voorheen. Het accent op het intern kwaliteitssysteem heeft daarbij een impuls gegeven aan de uitvoering van het kwaliteitsbeleid. De voorbereiding van de bezoeken, de gesprekken en de afhandeling leiden over en weer tot veel informatie-uitwisseling. Hierdoor wordt er wederzijds meer inzicht verkregen in het gehele proces en het verzorgen van de praktijkopleiding.

De evaluatie heeft daarbij geleid tot een aantal verbeteringen in het proces en de verantwoording. Onder meer zijn nieuwe instructies opgesteld en zijn de formats voor de zelfevaluaties aangepast.

In 2023 heeft de werkgroep Kwaliteitsbeleid verder gewerkt aan de implementatie en dit zal in 2024 worden voortgezet. De ervaringen en inzichten die in 2023 zijn opgedaan met het nieuwe kwaliteitsbeleid hebben wederom geleid tot een aantal verbetermaatregelen die in 2024 worden doorgevoerd.

Met ingang van 2024 worden vaste reviewteams geformeerd, die worden gekoppeld aan van tevoren vastgestelde categorieën stagebureaus en onderwijsinstellingen. Door in vaste reviewteams te werken zijn de reviewers naar verwachting beter in staat om de continuïteit te borgen, om steeds goed te kunnen vaststellen of er daadwerkelijk sprake is van kwaliteitsverbetering (of -verandering) en of afspraken zijn nagekomen. Door de indeling in toetsingscategorieën doen de reviewteams kennis en ervaring op met uitdagingen en risico's die aan de orde zijn bij vergelijkbare stagebureaus en/of instellingen. Het werken met vaste teams is mede gericht op operationele voordelen die de effectiviteit van de reviews ten goede zullen komen. Het plannen en coördineren van de bezoeken wordt minder tijdrovend. Daarbij wordt gewaarborgd dat steeds de juiste reviewer op de juiste plek zit, met voldoende kennis en ervaring om desbetreffend stagebureau of instelling te kunnen beoordelen.

De RPO vindt het belangrijk dat houdingsaspecten (van onder meer de stagebesturen) een belangrijk onderdeel zijn van de kwaliteitsreviews van stagebureaus. Breder gezien is het de vraag of er binnen een stagebureau sprake is van een sterke kwaliteitscultuur. Dat wil zeggen een cultuur die de betrokkenen (stagebestuur, stagebureau, beoordelaars, praktijkbegeleiders, trainees) stimuleert om steeds met elkaar aan de gewenste kwaliteit(sverbeteringen) te werken. Om hier grip op te krijgen, zal er in 2024 in het bijzonder aandacht zijn voor houdingsaspecten. Zijn de stagebestuurleden bijvoorbeeld betrokken bij en op de hoogte van wat er speelt en kunnen zij het kwaliteitsbeleid uitleggen? Tijdens de kalibreersessies met de reviewers zal er daarom in het bijzonder aandacht zijn voor hun kritische houding, het kunnen en durven stellen van de juiste vragen, organisatiegericht kunnen kijken (onder meer doorzien wat er speelt) en het maken van de juiste afwegingen.

Ook is het streven om in 2024 te komen tot een meer integraal kwaliteitsbeleid, waarbij het proces waarin signalen vanuit de verschillende kwaliteitsreviews (stagebureaus, instellingen en slotexamens) over en weer leiden tot specifieke activiteiten of bijzondere aandacht wordt daarbij geformaliseerd.

Tot slot zijn in het in de pilot uitgevoerde kwaliteitsbeleid de aanbieders onder hetzelfde kwaliteitsreviewregime geplaatst als stagebureaus. Aanbieders ervaren het toezicht zoals dat thans wordt uitgevoerd op één of enkele onderdelen van de praktijkopleiding tegenover dat op het voeren van een stagebureau als disproportioneel. Daarbij zijn onderwijsinstellingen ook aan andere toezichtsregimes onderworpen en gewend om verantwoording af te leggen. Voortschrijdend inzicht leidt er nu derhalve toe dat in 2024 een andere (risicogestuurde) aanpak voor de aanbieders van onderdelen wordt onderzocht, waarbij de jaarlijkse zelfevaluatie evenwel in stand blijft.

5.1.3 Uitkomsten beoordelingsbezoeken en evaluatiegesprekken

Er zijn in 2023 twee beoordelingsbezoeken afgelegd en zestien evaluatiebezoeken.

Beoordelingsbezoeken

Het eerste beoordelingsbezoek betrof een aanvullend bezoek, nadat het stagebureau in 2022 onder actief toezicht werd geplaatst. Het stagebureau had volgens het reviewteam in de voorbereiding en tijdens het gesprek niet kunnen overtuigen 'in control' te zijn. Omdat er wat betreft de bezetting van het stagebureau en de inrichting van het kwaliteitsbeheersingssysteem nog stappen te zetten waren, kreeg het stagebureau de volgende aanwijzingen:

- Opzet intern kwaliteitsonderzoek opleidingsdossiers nader uit te werken en uit te breiden qua omvang;
- Aanscherpen monitoring praktijkbegeleiders.

Het reviewteam dat in november het stagebureau bezocht, constateerde dat er niet voldoende opvolging is gegeven aan de aanwijzingen. Het destijds opgezette verbeterplan is laat en slechts ten dele uitgevoerd. Wel hebben er evaluaties onder praktijkbegeleiders, beoordelaars en trainees plaatsgevonden en er is een (beperkte) dossierreview uitgevoerd. Inmiddels heeft het stagebureau een uitgebreidere SWOT-analyse met weer een nieuw verbeterplan opgesteld en verwacht het (in een meer stabiele setting) de verbeteringen te kunnen doorvoeren die nodig zijn.

De RPO handhaaft hierom het actieve toezicht op het stagebureau.

Bij het beoordelingsbezoek aan het tweede stagebureau stelde het reviewteam vast dat het kwaliteitsbeheersingssysteem van het stagebureau voornamelijk steunt op één persoon, die voor vrijwel alle trainees optreedt als beoordelaar en zelf periodiek de dossiers reviewt. Naar aanleiding van de eigen analyse van het stagebureau, gesprekken met de vertegenwoordigers en na afstemming met de voorzitter van de RPO, is de conclusie getrokken dat er geen goede mogelijkheid is om 'systeemgericht' te oordelen. Besloten is om daarom zelf 'gegevensgericht' dossiers te reviewen. Het reviewteam heeft hiervoor zes dossiers van in de praktijkopleiding gevorderde trainees doorgenomen en geconstateerd dat de plannen en verslagen op niveau zijn. Een (extra) risico is wel de geschiktheid van de praktijkopleidingsplaats, aangezien trainees vaak niet bij accountantskantoren werkzaam zijn. Uit één dossier bleek evenwel dat de trainee door middel van een externe praktijkopleidingsplaats bij een Big6 kantoor aanvullend Assurance-opdrachten heeft kunnen uitvoeren om aan de praktijkopleidingseisen te voldoen.

De RPO heeft besloten het stagebureau onder actief toezicht te plaatsen, waarbij de volgende aanwijzingen zijn gegeven:

- Opstellen van een werkwijze, inclusief procedure beoordeling kwaliteit praktijkopleidingsdossiers met toetsbare vastleggingen van de verrichte handelingen, om in continuïteit te kunnen opereren als stagebureau;
- Inzetten van verschillende beoordelaars ter voorkoming van te grote afhankelijkheid van één persoon;
- Functie van hoofd stagebureau, lid stagebestuur niet combineren met het functioneren als beoordelaar.

Evaluatiegesprekken

Er zijn acht evaluatiegesprekken met stagebureaus en acht met (onderwijs)instellingen gevoerd. De betrokken reviewteams concludeerden dat de stagebureaus en instellingen een voldoende tot goed functionerend systeem hebben om de kwaliteit te borgen. Zij voeren alle zelf (dossier)reviews uit en evalueren regelmatig. De bezochte stagebureaus kunnen hun

kwaliteitsbeleid meestal voldoende onderbouwen of realiseren zich dat het verbetering behoeft en treffen daarvoor de nodige verbetermaatregelen.

Een overzicht met de uitkomsten van de beoordelingsbezoeken en evaluatiegesprekken is weergegeven in de tabel in bijlage 2. Het gaat hier om de zelfbeoordeling over 2022 van de stagebureaus en (onderwijs)instellingen op de verschillende criteria uit het toezichtkader. Bij de beoordelingsbezoeken zijn de oordelen van de beoordelingscommissies opgenomen, indien deze afwijkend waren van de zelfbeoordeling.

- Verbeteringen in vernieuwd kwaliteitsbeleid, waaronder formeren vaste reviewteams. (5-a)
- Onderzoeken andere risicogerichte aanpak kwaliteitsbeleid aanbieders. (5-b)
- Mogelijkheden voor het ontwikkelen van een digitaal dashboard, waarin de toezichthistorie, het door de RPO vastgestelde oordeel, de zelfevaluatie, inclusief de zelf toegekende oordelen per criterium, continu beschikbaar zijn, worden onderzocht. (5-c)

5.2 Geïntegreerd slotexamen

Nadat de praktijkopleiding onder auspiciën van het stagebureau is afgerond, leggen trainees het geïntegreerd slotexamen af bij twee examinatoren. Eén van de examinatoren vertegenwoordigt de praktijkcomponent, de ander de theoretische component. De examinatoren worden op voordracht van respectievelijk stagebureaus en onderwijsinstellingen door de Examencommissie benoemd. Tijdens het examen wordt getoetst of de trainee functioneert op het niveau van een startbekwame accountant, zoals de CEA heeft bepaald. Een presentatie bij aanvang over de professionele ontwikkeling van de kandidaat en het portfolio dat gedurende de praktijkopleiding is opgebouwd vormen het vertrekpunt van het examen. Belangrijk gegeven is dat de examinatoren aan de hand van een goed gesprek met de kandidaat kunnen vaststellen dat er een beroepsgenoot aan tafel zit.

5.2.1 Benoeming examinatoren

Om voor benoeming in aanmerking te komen moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden, die zijn vastgelegd in een competentieprofiel. De Examencommissie gaat uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de zorg voor gekwalificeerde examinatoren en vertrouwt erop dat de stagebureaus en onderwijsinstellingen alleen examinatoren voordragen na toetsing aan het competentieprofiel. De Examencommissie neemt altijd kennis van het CV en de motivatie van een voorgedragen kandidaat en voert zelf een intakegesprek. Indien wordt besloten dat iemand voor benoeming in aanmerking komt, woont een kandidaat-examinator eerst een examentraining en een examen bij, waarna de benoeming daadwerkelijk plaats kan vinden. Ieder jaar vraagt de Examencommissie bij de stagebureaus en onderwijsinstellingen uit of de door hen voorgedragen examinatoren nog voldoen aan de benoemingsvoorwaarden. Op 31 december 2023 waren in totaal 115 examinatoren benoemd. Er zijn in 2023 acht nieuwe examinatoren benoemd.

Benoeming als examiner vervalt als één van de benoemingsgronden is komen te vervallen. Meestal is dit wanneer een theorie-examinator niet meer als docent van één van de hoofdvakken verbonden is aan een onderwijsinstelling of wanneer een praktijk-examinator niet meer gebonden is aan een stagebureau.

Tuchtzaken

Nadat van een tweetal examinatoren bekend werd dat zij verwickeld waren in een tuchtprocedure heeft de RPO op advies van de Examencommissie het volgende besloten:

- Examinatoren die verwickeld zijn in een tuchtprocedure worden gedurende de looptijd niet als examiner ingezet;
- Indien een tuchtprocedure leidt tot het opleggen van een maatregel die strekt tot een tijdelijke doorhaling in het accountantsregister, dan wordt de benoeming van een examiner inactief tot ten minste een jaar na de herinschrijving. Daarna kan een examiner opnieuw ter benoeming worden voorgedragen.

5.2.2 Deskundigheidsbevordering, toezicht en kwaliteit

Jaarlijks worden kalibreersessies met examinatoren georganiseerd. Van examinatoren wordt verwacht dat zij tenminste eenmaal in de twee jaar een sessie bijwonen. Daarnaast wonen toezichthouders examens bij en wordt geëvalueerd onder examenkandidaten. De Examencommissie neemt kennis van de feedback en acteert waar nodig. Tijdens de kalibreersessies in het voorjaar van 2023 is in het bijzonder aandacht besteed aan (de evaluatie van) de nieuwe start van het examen, ofwel de gewijzigde invulling van de presentatie, die in 2022 werd ingevoerd. De examinatoren zijn hierover overwegend positief. Daarnaast is aandacht besteed aan een evenwichtige examinering en hoe door middel van het goede gesprek aan de hand van het portfolio een voldoende breed en diepgaand examen kan worden afgenomen. Er is gesproken over de vertrekpunten om een goed gesprek tot stand te brengen. Daarbij is de voorbereiding op het examen aan de orde geweest en in het bijzonder hoe je met elkaar afstemt over eventuele valkuilen bij het examineren en al dan niet interveniëren door de mede-examinator. De sessies zijn professioneel begeleid.

De examinatoren scoren bij de 290 examenkandidaten, die de enquête na afloop van het examen hebben ingevuld, net als voorgaande jaren positief. Zij krijgen een gemiddeld cijfer van een 8,0. Net als vorig jaar gaven de meeste kandidaten ook nu aan dat zij zich op hun gemak gesteld voelden. 91% geeft daarbij aan dat zij voldoende gelegenheid kregen om hun presentatie te geven en dat er naar aanleiding daarvan goede vragen werden gesteld. 95% is tevreden over de terugkoppeling die zij achteraf van de examinatoren kregen. Hoewel de evaluatie overigens naar alle examenkandidaten wordt toegestuurd, is niet bekend of de verhouding tussen geslaagde en gezakte kandidaten die haar invullen representatief is.

Van alle examens is 7,3% bijgewoond door een toezichthouder, 6,7% van de Assurance-examens en 10,2% van de MKB-examens. Alle examinatoren die de bijgewoonde examens afnamen scoorden ten minste een voldoende. De waardering wordt bepaald via een zogenaamde 'rubric'. Nadat hier aandacht voor is gevraagd, worden de feedbackformulieren door de reviewers in het algemeen met wat meer diepgang ingevuld. De reviewers zijn doorgaans derhalve tevreden over het optreden van de examinatoren. Relatief vaak worden zowel in positieve en wat negatievere zin opmerkingen gemaakt over de inbreng van een ieder in het gesprek. Het wordt door de reviewers gewaardeerd wanneer echt sprake is van een driegesprek. Kritisch zijn ze wanneer één examiner de overhand heeft en de indruk wordt gewekt dat de andere examiner daardoor niet voldoende ruimte krijgt of kan nemen. Andere kritische opmerkingen richten zich op het geven van te veel of juist te weinig ruimte aan de kandidaat. 94% van de examenkandidaten geeft evenwel aan dat de examinatoren ze goed uit lieten spreken. De reviewers die hybride examens hebben bijgewoond zijn positief-kritisch. De setting maakt de inbreng van de examiner op afstand wat minder natuurlijk, maar dit wordt niet als heel storend voor het verloop van de examens ervaren.

In 2023 is het afnemen van de examens op de locaties geëvalueerd onder kandidaten. De meeste kandidaten zijn positief over de locatie zelf en de bereikbaarheid. Van de 66 respondenten geven er twee aan dat zij tijdens het examen werden afgeleid door

omgevingsgeluiden of-beelden. Sinds oktober wordt ook gebruik gemaakt van centrale examenlocaties ten behoeve van een goede dienstverlening aan trainees en examinatoren. In de loop van 2024 wordt dit geëvalueerd en zal er een besluit worden genomen over de eventuele voortzetting daarvan.

Er zijn in totaal 847 (2022: 810) examens afgenomen, waarvan 703 (2022: 655) met een voldoende resultaat. Het slagingspercentage is met 83% iets gestegen ten opzichte van 2022 (80,9%).

- Uitvraag Examencommissie bij de stagebureaus en onderwijsinstellingen inzake competenties voorgedragen examinatoren. (5-d)
- De Examencommissie organiseert kalibreersessies met examinatoren (5-e)
- Evaluatie centrale examenlocatie (5-f)

5.3 Kwaliteitsreviewers

De RPO benoemt kwaliteitsreviewers die, afhankelijk van hun competenties en achtergronden, toezicht houden op het functioneren van de stagebureaus en (onderwijs)instellingen en/of op het functioneren van examinatoren.

Het voornemen is om in 2024 de poule van reviewers te versterken, onder meer door het organiseren van kalibreersessies en het herijken van het competentieprofiel.

5.4 Klachten en bezwaren

Er zijn in 2023 twee klachten ingediend door trainees/examenkandidaten en één bezwaarschrift, tevens klacht.

De twee klachten hadden betrekking op het kort van tevoren annuleren van het examen, namelijk op dezelfde dag. Het ging hierbij om examens die in hybride vorm zouden worden afgenomen. De examinator op afstand bleek de afspraken niet in zijn agenda te hebben staan en was derhalve niet aanwezig.

De RPO en het NBA bureau hebben intern onderzocht of en welke fouten er zijn gemaakt bij het inplannen van de examens en hebben de desbetreffende examinatoren gehoord. Hierbij is vastgesteld dat er aan beide kanten steken zijn laten vallen (bevestigingsmails in spamfolder examinator, geen Teams-link verstuurd, geen initiatief genomen tot voorbespreking), die er bij elkaar genomen voor hebben gezorgd dat deze situatie kon ontstaan. Beide kandidaten hebben binnen twee weken alsnog hun examen kunnen afleggen.

Het NBA bureau heeft naar aanleiding hiervan de procedure rondom de planning en coördinatie van hybride examens aangescherpt en er zijn extra controles ingebouwd om te voorkomen dat examinatoren examenafspraken kunnen missen. Het belang van een tijdige voorbespreking en afstemming tussen de examinatoren (niet alleen over de inhoud van het examen maar ook om praktische zaken af te stemmen) is meerdere malen aan de orde geweest bij kalibreersessies met de examinatoren en zal ook komende sessies weer onderwerp van gesprek zijn.

Het bezwaarschrift, tevens klacht, had betrekking op de onvoldoende uitslag van een examen, waarbij de kandidaat ook klachten over gedragingen van zijn examinatoren uitte. Beide examinatoren hebben desgevraagd hun zienswijze gegeven op hetgeen door de kandidaat is aangevoerd. Daarbij heeft de kandidaat de gelegenheid gekregen om zijn bezwaarschrift/klacht aan een hoorcommissie toe te lichten.

De kandidaat was het niet eens met de beslissing van de examinatoren om hem een onvoldoende, i.c. een 5, toe te kennen voor het door hem afgelegde examen. De RPO heeft aan de hand van het bezwaarschrift en de zienswijze van de examinatoren geen aanwijzingen

gevonden dat het examen niet conform de juiste procedures en maatstaven is afgenomen en beoordeeld en daarom besloten het toegekende cijfer te handhaven.

5.5 Plagiaat en GenAI

In 2023 is tweemaal plagiaat geconstateerd door een stagebureau en gemeld aan de RPO. Het eerste geval betrof een ICAIS-opdracht, die door een trainee grotendeels van een collega-trainee over was genomen. Het document is ongeldig verklaard en de trainee is voor een half jaar uitgesloten van deelname aan de praktijkopleiding. De tweede melding is onder handen. In 2024 wordt een werkgroep opgericht die zich bezig gaat houden met fraudedetectie en -preventie en het gebruik van GenAI tools in de praktijkopleiding.

6. Samenvatting voorgenomen activiteiten in 2024

De belangrijkste voorgenomen projecten en activiteiten in 2024 zijn (in willekeurige volgorde):

- De implementatie van de 'quick wins' van de werkgroep KWAK in de praktijkopleiding;
- Verdere voortzetting verbetering van het (integrale) kwaliteitsbeleid;
- In een fase 2 nieuwe experimenten met vernieuwingen pilots te stimuleren c.q. initiëren (werkgroep KWAK);
- Nadere uitwerking van de gevolgen van de CSRD voor de praktijkopleiding;
- Verder verbeteren van managementinformatie (afhankelijk van het nieuwe ERP-project binnen de NBA);
- Werkgroep Fraude en praktijkopleiding;
- Communicatie/afstemming met stakeholders.

De jaarrapportage van de Raad voor de praktijkopleidingen 2023 is op 3 september 2024 door het NBA bestuur vastgesteld.

Bijlage 1: Cijfers praktijkopleidingen

1. Aantallen trainees per stagebureaucluster op 31 december 2023

Stagebureau	RA Assurance			AA Accountancy MKB			AA Assurance	RA	AA	Totaal per stagebureaucluster
	Totaal	Start	Overstap	Totaal	Start	Overstap				
Big4	1547	1531	16	54	54	0	0	1547	54	1601
Overig openbaar	308	305	3	125	124	1	0	308	125	433
Verzamelde stagebureaus	635	616	19	719	714	5	5	635	724	1359
Overheid	105	100	5	0	0	0	0	105	0	105
Totaal	2595	2552	43	898	892	6	5	2595	903	3498
<i>Totaal 2022</i>	<i>2695</i>	<i>2630</i>	<i>65</i>	<i>858</i>	<i>844</i>	<i>14</i>	<i>6</i>	<i>2695</i>	<i>864</i>	<i>3559</i>

2. Inschrijvingen 2019-2023

Jaar	Inschrijvingen RA Assurance	Inschrijvingen AA Accountancy-MKB	Inschrijvingen AA Assurance	Totaal
2019	691	199	2	892
2020	718	192	0	910
2021	670	224	1	895
2022	652	213	1	866
2023	626	238	1	865
<i>Gemiddelde over laatste 5 jaar</i>	<i>671</i>	<i>213</i>	<i>1</i>	<i>886</i>

3a. Afgestudeerde, gezakte en gestopte trainees t/m 31 december 2023

	RA Assurance	AA Accountancy MKB	AA Assurance	Totaal
Afgestudeerd	571	131	1	703
Onvoldoende examens	119 ¹	25 ²	0	144
<i>Totaal aantal examens</i>	<i>690</i>	<i>156</i>	<i>1</i>	<i>847</i>
Gestopt	156	68	0	224

Slagingspercentage totaal: 83%

Slagingspercentage RA Assurance: 82,75%

Slagingspercentage AA mkb: 84%

3b. (ter vergelijking) Afgestudeerde, gezakte en gestopte trainees t/m 31 december 2022

	RA Assurance			AA Accountancy MKB			Totaal
	Totaal	Online	On campus	Totaal	Online	On campus	
Afgestudeerd	519	189	330	136	51	85	655
Onvoldoende examens	124	56	68	31	19	12	155
<i>Totaal aantal examens</i>	<i>643</i>	<i>245</i>	<i>398</i>	<i>167</i>	<i>70</i>	<i>97</i>	<i>810</i>
Gestopt			150			81	231

Slagingspercentage totaal: 80,9% (online: 76,2%, on campus: 83,8%)

Slagingspercentage RA Assurance: 80,7% (online: 77,1%, on campus: 82,9%)

Slagingspercentage AA mkb: 81% (online: 72,9%, on campus: 87,6%)

¹ 64 RA trainees zijn geslaagd na 1 keer gezakt, 5 trainees zijn 2x gezakt en 2 trainees zijn 3x gezakt en binnen het jaar geslaagd

² 12 AA trainees zijn geslaagd na 1 keer gezakt, 6 trainees zijn na 2x gezakt geslaagd

4. Gemiddelde duur praktijkopleiding van afgestudeerden 2019-2023

2018	5,1 jaar
2019	5 jaar
2020	4,5 jaar
2021	4,6 jaar
2022	4 jaar
2023	4,1 jaar ³

5. Aantallen functionarissen (actief) in 2023

Functionarissen	Oriëntatie	2023
Praktijkbegeleiders	Assurance	1188
	Accountancy-MKB	594
Beoordelaars	Assurance	245
	Accountancy-MKB	89
Referaatbegeleiders		164
Examinatoren	Assurance praktijk	43
	Assurance theorie	46
	Accountancy-MKB praktijk	11
	Accountancy-MKB theorie	15
Toezichthouders		19

³ AA MKB: 4,4 jaar, RA Assurance: 4,0 jaar

6. Overzicht stagebureaus, onderwijs- en overige instellingen die onderdelen van de praktijkopleiding aanbieden

Stagebureaus Assurance	Stagebureaus AA Accountancy-MKB	(Onderwijs)instellingen Assurance	(Onderwijs)instellingen Accountancy-MKB
Accountancy Rijksoverheid	Avans+	Erasmus Universiteit Rotterdam	Avans+
Baker Tilly	Baker Tilly	Hbo A&A Hogeschool voor de Accountancy (<i>uitsluitend AA</i>)	Fontys
BDO	BDO	International Executive Master of Auditing	Full Finance
Bureau Praktijkopleiding Caribbean	Bureau Praktijkopleiding Caribbean	Kriton	Hbo A&A Hogeschool voor de Accountancy
Deloitte	Deloitte	Maastricht University	Hogeschool Markus Verbeek Praehop
EY	EY	NBA Opleidingen	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Grant Thornton	Flynth	Nyenrode Business Universiteit	Kriton
KPMG	Grant Thornton	Rijksuniversiteit Groningen	NBA Opleidingen
Mazars	Hogeschool Markus Verbeek Praehop	Teamwork/Wereldstage	
NBA Stagebureau	NBA Stagebureau	Tilburg University	
Nyenrode Business University	PKF Wallast	Universiteit van Amsterdam	
PKF Wallast	RSM Nederland	Vrije Universiteit Amsterdam	
PWC	SRA		
RSM Nederland			
SRA			

Bijlage 2: Dashboard zelfevaluaties en beoordelingsbezoeken

Inschattingen stagebureaus op basis van zelfevaluaties 2023

Stage-bureau	a. Adequaats organiseren interne organisatie	b. Waarborgen continuïteit en stabiliteit	c. Adequaats functioneren kwaliteits-systeem	d. Waarborgen kwaliteit begeleiding en beoordeling	e. Uitvoering is in overeenstemming met de eindtermen	f. Borging afdekking eindtermen	g. Actieve informatie-plicht: Zorgdragen voor adequate communicatie, documentatie en verantwoording	Oordeel RPO (indien afwijkend van inschatting)	Toezichts-categorie	Toelichting / aandachtspunten
X1	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X2	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	Monitoren of communicatieplan wordt opgesteld.
X3	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	Opdracht gegeven voor kwaliteitsonderzoek op dossiers.
X4	<i>Voldoet</i>	Voldoet	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet ten dele		<i>Normaal</i>	Monitoren pilot vernieuwingsaanvraag
X5	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet ten dele	<i>Actief</i>	Gegevensgericht met eigen dossierreview door toezichthouders.
X6	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X7	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X8	Voldoet	Voldoet	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	Monitoren opzetten kwaliteitsstelsel
X9	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	Formaliseren managementinformatie in rapportages

X10	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	Monitoren van overige assurance-opdrachten in het kader van vernieuwing.
X11	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X12	Voldoet	Voldoet	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet ten dele		<i>Normaal</i>	In 2024 vergelijking evaluaties 2022 als 2023 inclusief opvolging. gekeken naar opvolging.
X13	Voldoet	Voldoet	Voldoet ten dele	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Actief</i>	In 2023 opvolgingsgesprekken beoordelingsbezoek
X14	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X15	Voldoet	Voldoet niet	Voldoet niet	Voldoet ten dele	Voldoet ten dele	Voldoet	Voldoet ten dele		<i>Gecontroleerde uitfasering</i>	Stagebureau gaat op in andere bureaus
X16	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X17	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	
X18	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		<i>Normaal</i>	In 2023 opdracht gegeven nader te onderzoeken of dossierreviews meer valide uitgevoerd kunnen worden.

Inschattingen aanbieders op basis van zelfevaluaties 2022/2023

Aanbieder	a. Adequaats organiseren interne organisatie	b. Waarborgen continuïteit en stabiliteit	c. Adequaats functioneren kwaliteits-systeem	d. Waarborgen kwaliteit begeleiding en beoordeling	e. Uitvoering is in overeenstemming met de eindtermen	f. Borging afdekking eindtermen	g. Actieve informatie-plicht: Zorgdragen voor adequate communicatie, documentatie en verantwoording	Oordeel RPO (indien afwijkend van inschatting)	Toezichtscategorie	Toelichting / aandachtspunten
X22	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X23	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X24	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X25	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X26	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X27	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X29	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X30	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X32	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	
X33	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet		Normaal	